

روزشمار جنگ

جمعه

۱۹ اردیبهشت ۱۳۶۵

۲۹ شعبان ۱۴۰۶

۹ مهر ۱۹۸۶

۲۲۱

ارتش عراق بامداد امروز، با هجوم به منطقه پیچ‌انگیزه، مواضع نیروهای خودی در این منطقه را اشغال کرد. در مقابله با این هجوم، نیروهای کمکی سپاه پاسداران وارد عمل شدند، دشمن را متوقف و بخشی از منطقه اشغالی را آزاد کردند.

ارتش عراق در ادامه سلسله حملات خود به مناطق دفاعی جمهوری اسلامی* و در پی تظاهر به تک در منطقه فکه در روز گذشته و نیز تشدید آتش توپخانه از اوایل دیشب، ساعت ۴:۳۰ بامداد امروز، با اجرای آتش تهیه سنگین و به‌کارگیری ۵ تیپ رزمی** به مواضع پدافندی ارتش جمهوری اسلامی ایران در منطقه پیچ‌انگیزه (جنوب استان ایلام و شمال غربی استان خوزستان) حمله کرد.

نیروهای دشمن به‌منظور تصرف ارتفاعات حمیرین و استقرار در ساحل غربی رودخانه دویرج تحت فرماندهی و هدایت سپاه چهارم ارتش عراق از چهار محور به خط تیپ‌های ۲ و ۳ لشکر ۱۶ و نیز لشکر ۵۸ ارتش جمهوری اسلامی از روبه‌روی تپه ۱۷۵ و شیار بجلیه و جنوب مواضع تیپ ۲ لشکر ۱۶ حمله کردند***.

* این حملات از نیمه اسفند ۱۳۶۴، آغاز شده بود و آخرین آنها، قبل از حمله امروز، هجوم به مواضع تیپ ۱ لشکر ۱۶ ارتش در ۱۰ اردیبهشت ۱۳۶۵، در منطقه فکه بود. عراق این سلسله حملات را "استراتژی دفاع متحرک" نامیده است.

** در این حمله تیپ‌های ۴۴ و ۶۰ از لشکر ۲۰ پیاده و تیپ‌های ۵۱ و ۹۵ از لشکر ۱ مکانیزه و تیپ ۴۳۵ عراق شرکت داشتند.

*** طبق اسناد به‌دست‌آمده از یگان‌های عراقی، سپاه چهارم ارتش عراق در این حمله مأموریت داشت سلسله ارتفاعات مرزی حمیرین را اشغال کند. خط‌الرأس جغرافیایی جبال حمیرین مرز مشترک ایران و عراق است. در این زمان نیروهای خودی با استقرار روی این ارتفاعات منطقه وسیعی از خاک عراق را زیر دید و تیر خود داشتند. ارتش عراق در صورت استقرار روی این ارتفاعات، بر منطقه گسترده عین‌خوش تا دهلران تسلط می‌یافت. [سند شماره ۶۸۲/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: استراتژی دفاع متحرک رژیم عراق (راوی مهدی انصاری)، ص ۵۰]

همچنین بنا به اظهار چند تن از اسیران دشمن و جمع‌بندی فرماندهان خودی، ارتش عراق تصمیم داشت با گرفتن جناح از نیروهای خودی در محور فکه و اجرای عملیات اصلی در محور بجلیه و تصرف پل‌های چم‌سری و چم‌هندی و

گزارش مسئول عملیات نیروی زمینی سپاه پاسداران که پیش از حمله عراق، به دستور فرماندهی نیروی زمینی سپاه برای هدایت تیپ ۱۰ سیدالشهدا^(ع) و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب^(ع)* در منطقه حضور یافته بود و نیز یادداشت‌های راوی مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران درباره حمله امروز دشمن حاکی است: تیپ ۳ لشکر ۱۶ ارتش که عهده‌دار پدافند از شیار بجلیه تا ارتفاع ۱۷۰ شهرانی بود، ساعت ۵ صبح، اعلام کرد که دشمن تک خود را شروع کرده و فشار بسیاری می‌آورد. سی دقیقه بعد، تیپ ۲ این لشکر از حمله دشمن خبر داد. از سویی به دلیل احتمال افزایش فشار دشمن بر تیپ ۲، به تیپ ۱۰ سیدالشهدا^(ع) دستور داده شد به کمک این تیپ برود، اما با اعلام شکسته شدن خط تیپ ۳ و تشدید فشار بر آن، گروهان تیپ ۱۰ سیدالشهدا^(ع) برای کمک به تیپ ۳ عازم منطقه شد. در ساعت ۸:۱۵ که این گروهان به منطقه درگیری رسید، خط گردان ۲۲۴ از تیپ ۳ سقوط کرده بود. باین حال گروهان اعزامی در ساعت ۹، موفق به تأمین ۴۰۰ متر از شیار جاده ربوط شد. در پی تأکید فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا^(ع)، رزمندگان این تیپ ۵۰۰ متر از خط گردان ۲۲۴ ارتش را آزاد کردند. در ادامه درگیری و در وضعیتی که تعداد اندکی از نیروهای این گردان در منطقه باقی مانده بودند، یک گروهان ضدزره از تیپ ۱۰ سیدالشهدا^(ع) با ۳۶ آر.پی.جی.زن و ۷ نیروی کمکی به یاری نیروهای پیاده این تیپ شتافتند و تا ظهر، موفق به تأمین ۱۲۰۰ متر از خط گردان ۲۲۴ شدند.^{۱**}

از سوی دیگر، با هجوم دشمن به منطقه پدافندی تیپ ۲ ارتش، نیروهای گردان قدس، گردان ۱۲۵ و نیروهای ژاندارمری که تحت امر این تیپ بودند، عقب‌نشینی کردند. در ادامه پیشروی مهاجمان در منطقه تیپ ۲، نفربرهای عراقی از تپه‌ماهورها بالا آمدند و توپ‌های عراقی آتش پراکنده‌ای اجرا کردند. در این وضعیت برخی از فرماندهان گردان‌های تیپ ۲ و نیز یگان توپخانه تحت امر این تیپ، با وجود دستور اکید فرمانده تیپ ۲ برای مقابله با دشمن لحظاتی پس از شکسته شدن خط، بدون هماهنگی با فرمانده تیپ عقب‌نشینی کردند. به دنبال شکسته شدن خط تیپ ۲ در همه قسمت‌ها بجز خط گردان ۱۱۴، لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب^(ع) سپاه مأمور پشتیبانی

پیشروی تا سه راهی شهرانی از طریق جاده نهرعنبر، ارتفاعات حمزین را دور زده و در ساحل رودخانه میمه مستقر شود. در چنین وضعیتی همه ارتفاعات سرکوب منطقه که بر جاده آسفالت مهرا - دهلران دید دارد، تصرف می‌شد و حدود ۲ لشکر از نیروهای زمینی ارتش ایران در محاصره ارتش عراق قرار می‌گرفت. [سند شماره ۶۵۴/گ مرکز مطالعات و

تحقیقات جنگ: گزارش تک عراق به فکه و پیچ‌انگیزه و شهرانی، (محسن رخصت‌طلب) ص ۸]

* با توجه به تحرکات دشمن در منطقه فکه، این دو یگان سپاه پاسداران مأمور کمک به لشکر ۱۶ ارتش شده بودند و از روز گذشته، بخشی از نیروهایشان را در این منطقه مستقر کرده بودند. همچنین ارتش عراق از حدود یک هفته قبل از این حمله، یک کیلومتر از موانعی را که جلوی خط خود در منطقه پیچ‌انگیزه ایجاد کرده بود، برداشت. نقل و انتقالات در این منطقه نشان می‌داد که دشمن درصدد حمله به این منطقه است. [سند شماره ۱۳۶۷۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ:

گزارش نوبه‌ای واحد اطلاعات قرارگاه کربلا، ۱۳۶۵/۲/۱۴، ص ۱]

** ضمیمه دارد؛ ضمیمه اول: گزارش فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا^(ع) از مقابله این تیپ با هجوم دشمن.

از این تیپ شد. این لشکر با به‌کارگیری یک گردان وارد عمل شد و ساعت ۹، به خط رسید و کانال‌های خط گردان ۱۱۴ را که تحت نفوذ دشمن بود، پاک‌سازی و تثبیت کرد. با وجود این موفقیت، هیچ آتشی روی نیروهای دشمن اجرا نمی‌شد. لذا فرمانده گردان ۱۱۴ که نگران پیامدهای پشتیبانی‌نشدن نیروها بود از افراد خود و نیروهای لشکر ۱۷ علی‌بن‌ابی‌طالب^(ع) خواست به عقب برگردند، اما رزمندگان لشکر ۱۷ از عقب‌نشینی خودداری کردند و به تثبیت خط ادامه دادند. در همین حال، در پی سقوط خط گردان‌های ۱۲۵ و قدس از تیپ ۲ لشکر ۱۶ و محاصره نیروهای ارتش به وسیله دشمن، یک گروهان و یک دسته از لشکر ۱۷ علی‌بن‌ابی‌طالب^(ع) به دستور فرمانده این لشکر به مقابله با دشمن پرداختند و موفق به شکستن محاصره و نجات نیروهای ارتش شدند. در ادامه، گروهان دیگری از همین لشکر در نبرد با نیروهای متجاوز آنها را به عقب‌نشینی واداشت و خود در خط دوم مستقر شد.^۲

سرهنگ جمالی جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش، که در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران حضور داشت،* ساعت ۱۱:۲۰ در تماس تلفنی با سرهنگ جمشیدی فرمانده لشکر ۱۶ زرهی ارتش، وضعیت را جویا شد. سرهنگ جمشیدی اوضاع را بحرانی توصیف کرد و ضمن اعلام اینکه یک گردان از لشکر ۱۷ علی‌بن‌ابی‌طالب^(ع) وارد منطقه درگیری شده است به سرهنگ جمالی تأکید کرد که اگر به ما نیرو و کمک فوری نرسد، دو تیپ لشکر ۱۶ از بین می‌روند.

در پی این درخواست، رحیم صفوی جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران در تماس تلفنی با علی‌عبداللهی معاون عملیاتی نیروی زمینی سپاه پاسداران، به وی تأکید کرد که تیپ ۱۰ سیدالشهدا^(ع) و لشکر ۱۷ علی‌بن‌ابی‌طالب^(ع)، هرچه نیرو در منطقه دارند برای مقابله با دشمن به کار گیرند.

حدود ظهر، سرهنگ جمالی در تماس دیگر وضعیت منطقه را جویا شد. وی پس از پایان تماس گفت که تیپ ۲ لشکر ۱۶ تا چم‌هندی عقب‌نشینی کرده است و هواپیماهای دشمن نیز چندبار منطقه را بمباران کرده‌اند.^۳

در این زمان، نیروهای لشکر ۱۷ علی‌بن‌ابی‌طالب^(ع) و گردان ضدزره سپاه پاسداران و نیز سرهنگ سروری فرمانده تیپ ۲ لشکر ۱۶ ارتش در اطراف پل چم‌هندی با نیروها و تانک‌های در حال عقب‌نشینی لشکر ۱۶ مواجه شدند و عده‌ای از نیروها و تعدادی از تانک‌ها را به سمت منطقه درگیری بازگرداندند.^۴

* در پی هجوم امروز ارتش عراق به منطقه پیچ‌انگیزه، سرهنگ جمالی جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش، سرهنگ موسوی قویدل و سرهنگ محمدزاده از مسئولان نیروی زمینی ارتش درحالی‌که از این هجوم دشمن و احتمال محاصره، انهدام و اسارت نیروهای لشکر ۱۶ ارتش در این منطقه بسیار نگران بودند برای چاره‌جویی به محل استقرار محسن رضایی جانشین فرمانده قرارگاه خاتم‌الانبیاء^(ص) آمدند. آنان با صحبت‌های روحیه‌بخش محسن رضایی تا حدودی آرام شدند. وی با اشاره به اعزام دو یگان از سپاه پاسداران برای کمک به لشکر ۱۶ افزود خبرهایی که از توانایی قوای مهاجم و میزان پیشروی آنها می‌رسد، اغراق‌آمیز است. [سند شماره ۱۲۱۶/۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه (مهدی انصاری)، ۱۳۶۵/۲/۱۲ تا ۱۳۶۵/۲/۲۲، صص ۱۰۷ و ۱۰۸]

حدود ساعت ۱۲، نیروهای عراقی به نزدیکی پل چم‌هندی (یکی از دو پل مهم منطقه) رسیدند. نیروهای لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب^(ع) که روی تپه‌ماهورهای اطراف مستقر شده بودند، شروع به شلیک موشک‌های آر.پی.جی ۷ به سوی مهاجمان کرده و در پی آن تانک‌هایی از لشکر ۱۶ ارتش نیز به اجرای آتش پرداختند. در این وضعیت، نیروهای دشمن که به مواضع محکم دفاعی دست نیافته بودند با مشاهده ایستادگی و مقابله نیروهای بسیجی و حرکت تانک‌ها، حدود ساعت ۱۲:۳۰، عقب‌نشینی کردند. پس از آن، نیروهای تیپ ۱۰ سیدالشهدا^(ع) و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب^(ع) تا حد ممکن پیش رفتند و خط دفاعی تشکیل دادند. همچنین یک گردان باقیمانده از مجموع ۴ گردان تیپ ۲ لشکر ۱۶ در این خط مستقر شد.*

به این ترتیب با همت نیروهای خودی، پیشروی ارتش عراق در منطقه پیچ‌انگیزه و بجلیه متوقف و از دستیابی نیروهای متجاوز به هدف مهمی چون سلسله ارتفاعات حمیرین جلوگیری شد. بنا به اعلام مسئول عملیات نیروی زمینی سپاه، در این درگیری‌ها ۳۰ تن از نیروهای عراقی به اسارت درآمدند.**۵

از توقف دشمن در منطقه پدافندی لشکر ۱۶ ارتش زمان چندانی نگذشته بود که در ساعت ۱۳، یکی از مسئولان نیروی زمینی ارتش بعد از تماس با لشکر ۵۸ از پیشروی ارتش عراق در منطقه تحت مسئولیت لشکر مذکور در شرفانی خبر داد. لشکر ۵۸ در جناح راست لشکر ۱۶ مستقر بود و مأموریت پدافند از منطقه مرزی شمال‌غربی شرفانی را به عهده داشت. به نظر می‌رسید که این تحرک دشمن در پشتیبانی از یگان‌هایی بود که به منطقه لشکر ۱۶ حمله کرده بودند. فرمانده لشکر ۵۸ ارتش دو ساعت بعد، با اعلام خبر پاک‌سازی و تأمین خط این لشکر یادآور شد که باتوجه به تجمع نیروهای عراقی در پایین شرفانی، احتمال هجوم مجدد آنها وجود دارد.^۶

۲۲۲

با گذشت چند ساعت از عملیات در منطقه پیچ‌انگیزه، فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق درباره تهاجم امروز به این منطقه اطلاعیه نظامی شماره ۲۲۱۹ را منتشر کرد.**۳
در بخشی از این اطلاعیه آمده است که امروز، نیروهای دلیر ابو عبیده با برنامه‌ریزی و نظارت عملیاتی مقر سپاه چهارم به فرماندهی سرلشکر ستاد ثابت سلطان احمد، دست به حمله‌ای برق‌آسا و

* هرچند با تلاش نیروهای تیپ ۱۰ سیدالشهدا و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب^(ع) پیشروی متجاوزان متوقف شد و قوای دشمن حدود ۲ کیلومتر به عقب رانده شدند، اما ارتش عراق در این حمله، منطقه‌ای به عرض ۱۲ کیلومتر و عمق حدود ۲/۵ کیلومتر را اشغال و بسیاری از نیروهای لشکر ۱۶ را شهید یا اسیر کرد و تجهیزات زیادی را از این لشکر به غنیمت گرفت.
** ضمیمه دارد؛ ضمیمه دوم: وضعیت بخشی از نیروهای حمله‌کننده عراقی به منطقه پیچ‌انگیزه از زبان اسیران عراقی.
*** فرمانده سپاه چهارم در تلگرام تبریک به صدام، زمان آغاز عملیات را ساعت ۳:۳۰ بامداد نهم ماه می (ساعت ۴ صبح روز جمعه ۱۳۶۵/۲/۱۹ به وقت تهران) اعلام کرد. [خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره

نابودکننده در جبهه‌ای به طول ۱۰ کیلومتر زد و با نفوذ به مواضع نیروهای ایران تا عمق ۱۰ کیلومتر، مواضع آنان را در حدود یک صد کیلومتر مربع نابود کرد. نیروهای زرهی و پیاده‌نظام با پشتیبانی عظیم نیروی هوایی، توپخانه و بالگردها، پیشروی کردند و توانستند هدف‌هایشان را کامل تصرف کنند و دشمن را در مناطق چم‌هندی، عین‌کیزه و ارتفاعات ۱۱۲، ۱۱۵، ۱۱۷، تپه مدور و تپه مستطیل سرکوب کنند و اکنون اوضاع در این مناطق کاملاً به نفع نیروهای ما تثبیت شد.

در ادامه اطلاعیه نظامی عراق آمده است که هم‌زمان با پیشروی نیروهای ابوعبیده، نیروهای الرافدین نیز برای زمین‌گیر کردن و سرگرم‌ساختن نیروهای دشمن و فرسایش نیروهای ذخیره آن، (در منطقه شرفانی) دست به یورش زدند و توانستند دو تیپ زرهی از لشکر ۱۶ زرهی و دو تیپ زرهی از لشکر ۸۱ زرهی و یک تیپ پیاده‌نظام از لشکر ۵۸ و یک تیپ از پاسداران (امام) خمینی و تعدادی از گردان‌های پاسداران و ژاندارمری را منهدم و خسارات سنگینی به آنها وارد کرده و تعداد بسیاری از افراد دشمن از جمله تعدادی افسر را اسیر کنند. در ضمن یک فروند بالگرد دشمن سرنگون شد.^{۷*}

۲۲۳

در پی هجوم امروز ارتش عراق به منطقه پیچ‌انگیزه و اقدامات اولیه برای متوقف کردن دشمن، جانشین فرمانده قرارگاه خاتم‌الانبیاء(ص) در جلسه مشترک فرماندهان نیروی زمینی سپاه و ارتش، با اعلام اولویت‌های دفاعی مناطق عملیاتی، از آنان خواست با همکاری و هماهنگی بر مشکلات غلبه کنند. به دنبال حضور سرهنگ جمالی جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش، سرهنگ موسوی قویدل، سرهنگ محمدزاده و سرهنگ ذاکری از مسئولان نیروی زمینی ارتش، در قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران در اهواز (پایگاه منتظران شهادت) و استمداد برای مقابله با هجوم دشمن در منطقه پیچ‌انگیزه، پس از تدابیر اولیه، جلسه‌ای با حضور نامبردگان و محسن رضایی فرمانده کل سپاه پاسداران و جانشین فرمانده قرارگاه خاتم‌الانبیاء(ص)، علی شمخانی فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران، رحیم صفوی جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران و محمد باقری مسئول اطلاعات و طرح و عملیات نیروی زمینی سپاه تشکیل شد.

محسن رضایی در این جلسه ابتدا با تأکید بر لزوم همکاری سپاه و ارتش برای حل مشکل و جلوگیری از پیشروی امروز عراق گفت: ما با یک دشمن در یک زمین روبه‌رو هستیم. آنچه مشخص است میان ارتش و سپاه هماهنگی اطلاعاتی وجود دارد که برای رفع آن باید لحظه‌به‌لحظه اخبار و اطلاعات مبادله شود. ارتش و سپاه از امکانات و مقدرات یکدیگر و محل آن بی‌خبرند. برادران نیروی

* در این باره در نشریه اخبار روزانه چنین آمده است: در ساعت ۱۰:۳۰، یک بالگرد کبری در منطقه عملیاتی زبیدات مورد اصابت گلوله دشمن قرار گرفت و خساراتی به یک موتور و گیربکس آن وارد شد که با مهارت خلبان، بالگرد در منطقه عملیاتی عین‌خوش به زمین نشست. [سند شماره ۲۰۰۲۴۴ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن اخبار روزانه وزارت اطلاعات، شماره ۲۴۴، وزارت اطلاعات، ۱۳۶۵/۲/۲۳، ص ۷]

زمینی سپاه و ارتش باهم بنشینند و هماهنگ کنند و از مقدورات یکدیگر باخبر شوند. قرارگاه‌های مشترک تشکیل شود تا همه احساس مسئولیت بکنند و لازمه این کار اطلاع از مقدورات همدیگر است. وی در ادامه، اولویت مناطق پدافندی را برای تمرکز تلاش‌ها و امکانات، چنین برشمرد: فاو، جزایر مجنون، ارتفاعات حمرین، مهران، مریوان و منطقه عملیاتی والفجر ۲ به سمت شمال.

محسن رضایی افزود: در حال حاضر، هم آفند و هم پدافند در دستور کار ما است. در همه جا، آفند از پدافند قابل تفکیک نیست و برخی متناقض با دیگری است. وی هدف اصلی این حملات دشمن را زمین‌گیر کردن و از بین بردن توان آفندی نیروهای خودی و در نهایت جلوگیری از اجرای عملیات اصلی و گسترده جمهوری اسلامی اعلام کرد و افزود: عراق در تلاش برای ایجاد موازنه سیاسی - نظامی با ایران و ممانعت از برتری جمهوری اسلامی است.

جانشین فرمانده قرارگاه خاتم‌الانبیاء(ص) در پایان این جلسه کوتاه ضمن تأکید بر ضرورت حفظ خونسردی و آرامش، از علی شمخانی و سرهنگ جمالی خواست با تلاش برای هماهنگی نیروی زمینی سپاه و ارتش، تدبیری اساسی برای گردان‌های قدس* ارتش و نیروهای ژاندارمری بکنند. بلافاصله پس از جلسه مذکور، فرمانده نیروی زمینی سپاه در حضور جانشین فرمانده نیروی زمینی ارتش و مسئولان این نیرو و وضعیت یگان‌ها و مناطق پدافندی تحت مسئولیت سپاه را تشریح کرد. علی شمخانی با اشاره به منطقه فاو گفت: با اینکه سه ماه از عملیات والفجر ۸ می‌گذرد، عراق هیچ‌کدام از نیروهایش را از این منطقه خارج نکرده و هنوز هیچ مانعی (مین، سیم خاردار و...) جلوی خطوط خود کار نگذاشته است.^{۸*}

۲۲۴

با وجود فروکش کردن بحران اولیه ناشی از هجوم دشمن به منطقه پیچ‌انگیزه و متوقف شدن پیشروی دشمن با همت یگان کمکی سپاه پاسداران و تسلط نسبی فرماندهان خودی بر این منطقه، هنوز تهدید دشمن به‌طور کامل رفع نشده است، بر این اساس، مسئولان نظامی به‌منظور تلاش برای مقابله با حملات مجدد ارتش عراق و برنامه‌ریزی برای بازپس‌گیری منطقه اشغالی اقداماتی را بدین شرح آغاز کردند:

* گردان‌های قدس از حدود سال ۱۳۶۳، به ابتکار فرماندهی نیروی زمینی ارتش طرح‌ریزی و با استفاده از نیروهای مردمی تشکیل شد تا با استقرار این گردان‌ها در خطوط پدافندی، یگان‌های سازمانی ارتش از خطوط پدافندی آزاد شده و در عملیات‌ها شرکت کنند. اما این کار عملی نشد و بنابراین، گردان‌های قدس با نیروهای ارتش سازمان داده شد و به بیش از ۶۰ گردان افزایش یافت که در خطوط مختلف پدافندی مستقر شدند. البته برخی معتقدند استعداد نیروهای جذب‌شده برای گردان‌های قدس ۳۰ گردان بود. [سند شماره ۶۵۴/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش تک

عراق به منطقه فکه، پیچ‌انگیزه و شرفانی، (علی مژدهی)، اردیبهشت ۱۳۶۵، ص ۱]

** چنین وضعیتی نشان می‌داد که ارتش عراق با گذشت مدت طولانی از عملیات والفجر ۸ و اجرای پاتک‌های سنگین و پی‌درپی در منطقه فاو، بازهم قصد پاتک و بازپس‌گیری این منطقه را دارد و به همین دلیل سپاه پاسداران ناچار بود باتوجه به اهمیت منطقه فاو، توان بسیاری را در این منطقه آماده مقابله با پاتک‌های دشمن نگه دارد.

۱. دستور فرماندهی قرارگاه خاتم‌الانبیا^(ص) برای تقویت منطقه درگیری بدین شرح ابلاغ شد: «باتوجه به حملات امروز دشمن، لازم است به منظور تقویت یگان‌های ارتشی به ترتیب لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب^(ع) را در احتیاط لشکر ۵۸ ذوالفقار [ارتش] و تیپ ۱۰ سیدالشهدا^(ع) را ضمن تقویت با دو گردان از لشکر ۱۹ فجر و لشکر ۲۷ حضرت رسول^(ص) [سپاه پاسداران] در احتیاط لشکر ۱۶ زرهی قزوین [ارتش] قرار دهید. ضمناً از باقیمانده یگان‌های زرهی سپاه در شرق اروندرود، در حد امکان منطقه فکه و پیچ‌انگیزه و شرفانی را تقویت نمایید.»^۹
۲. رحیم صفوی و سرهنگ جمالی ساعت ۱۳، از قرارگاه مرکزی سپاه در اهواز عازم محل قرارگاه لشکر ۸۱ ارتش واقع در شرق منطقه درگیری شدند تا از نزدیک در جریان وقایع امروز، قرار گرفته و تدابیر دقیق‌تری برای مقابله با دشمن و اقدام برای بازپس‌گیری منطقه اشغالی اتخاذ کنند.^{۱۰}
۳. فرماندهی نیروی زمینی سپاه پاسداران به لشکر ۱۹ فجر، لشکر ۷ ولی عصر^(عج) و لشکر ۲۷ حضرت رسول^(ص) و تیپ ۱۸ الغدیر دستور داد که با انتقال گردان‌های رزمی به منطقه و توجیه نیروهای خود ضمن شناسایی منطقه آماده مقابله با دشمن و عملیات بازپس‌گیری منطقه اشغالی شوند.^{۱۱}
۴. انجام پشتیبانی تجهیزاتی و تدارکاتی لشکر ۱۶ زرهی ارتش از یگان‌های کمکی سپاه پاسداران.^{۱۲*}

۲۲۵

فرمانده قرارگاه خاتم‌الانبیا^(ص) با صدور دستوری از فرماندهی نیروی زمینی سپاه خواست تا خط حد یگان‌های تازه تأسیس قائم در خطوط پدافندی مرزی مشخص و بخشی از آنها برای تقویت یگان‌های پدافندی ارتش در مرز به کار گرفته شوند.

پس از تلاش سپاه پاسداران و تشکیل گردان‌های پدافندی قائم، فرماندهی قرارگاه خاتم‌الانبیا^(ص) در نامه‌ای به فرماندهی نیروی زمینی سپاه پاسداران اعلام کرد: «به منظور مشخص کردن مسئولیت ثابت خط پدافندی هر یگان و پرهیز از هرگونه شتاب‌زدگی در پاسخ به حملات اخیر دشمن و نیز تقویت به موقع یگان‌های در خط، لازم است کلیه یگان‌های سازمانی و گردان‌های جدیدالتأسیس قائم در سراسر مرز، خطوط حد ثابت داشته باشند. ضمناً هر گردان را در تقویت یک یگان از نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران قرار دهید، به صورتی که همکاری مشترک و تنگاتنگی بین آنها برقرار باشد.» گفتنی است که این نامه را محسن رضایی از طرف حجت‌الاسلام هاشمی رفسنجانی فرمانده قرارگاه خاتم‌الانبیا^(ص)، امضا کرده است.^{۱۳}

* هنگامی که تیپ ۱۰ سیدالشهدا^(ع) و لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب^(ع) برای تقویت لشکر ۱۶ ارتش مأمور شدند، به دلیل فاصله زیاد عقبه و مراکز پشتیبانی این دو یگان با منطقه استقرار لشکر ۱۶، این لشکر موظف به پشتیبانی آنها از جنبه مهمات، سوخت، آب و غذا شد، اما در جریان مقابله یگان‌های مذکور با دشمن در منطقه پیچ‌انگیزه، این تعهد عملی نشد و پشتیبانی پس از پافشاری بسیار به میزان ناچیزی انجام گرفت. به همین دلیل، فرمانده قرارگاه تیپ به مسئول تدارکات تیپ‌های ۲ و ۳ دستور پشتیبانی از این یگان‌های سپاه را صادر کرد.

۲۲۶

حملات نیروهای عراقی به دو نقطه جزیره جنوبی و الکساره با انهدام بخشی از توان دشمن دفع شد. بر اثر اجرای آتش دشمن چند سنگر رزمندگان در هور منهدم شد. همچنین مواضع مختلف ارتش عراق در منطقه فاو هدف آتش توپ‌های رزمندگان قرار گرفت.

طبق گزارشی که امروز به قرارگاه مرکزی سپاه پاسداران رسید، شب گذشته، دشمن در منطقه هور به سه نقطه از مواضع یگان‌های پدافندی سپاه در ضلع مرکزی و ضلع غربی جزیره جنوبی و الکساره حمله کرد که با ایستادگی و مقابله جدی نیروهای سپاه این تهاجم دفع و تعدادی از مهاجمان کشته یا زخمی و چند تن اسیر شدند.^{۱۴}

فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق امروز، در اطلاعیه شماره ۲۲۲۰ خود که به ظاهر به حملات شب گذشته در هور اشاره دارد، ادعا کرده است: «نیروهایی از سپاه ششم در بخش عملیاتی شرق دجله، مناطق حضور دشمن را در برابر خود مورد حمله قرار داده و در پی یک درگیری سریع توانستند به هدف‌های مورد نظر دسترسی پیدا کنند و افراد آنها را بکشند. سپس دشمن ۶ قایق حامل نفرات را برای نجات‌دادن نیروهای خود وارد عمل ساخت، ولی رزمندگان ما با آنها درگیر و توانستند تمامی قایق‌ها را منهدم و سرنشینان آنها را کشته یا غرق کنند.» در ادامه این اطلاعیه آمده است که ایرانی‌ها برای دومین بار قایق‌های دیگری را وارد عمل کردند که نیروهای عراقی در یک درگیری قاطع تعدادی از آنها را غرق کردند و تعدادی متواری شدند.^{۱۵} از سوی دیگر، به گزارش قرارگاه نصرت و زش باد شدید در شامگاه امروز، دو پاسگاه از تیپ بیت‌المقدس را به وسط آبراه‌های انفاق و موته برد. در پی این حادثه دشمن آتش شدیدی روی این دو پاسگاه اجرا کرد طوری که چند سنگر آنها از بین رفت. گفتنی است به دلیل نبود وسایل لازم برای انتقال، پاسگاه‌ها همچنان در میان آب‌های هور شناور هستند.^{۱۶}

گروه توپخانه ۱۲ خاتم‌الانبیا^(ص) از منطقه فاو نیز گزارش داد: امروز، جاده‌های تدارکاتی و مواصلاتی دشمن در حدفاصل ام‌الرصاص تا کارخانه نمک و نیز مواضع زرهی و خطوط اول و مواضع توپخانه دشمن در این منطقه، هدف آتشبارهای خودی قرار گرفت.^{۱۷}

۲۲۷

ارتش عراق با ایجاد تحرکات، نقل و انتقال نیرو و جابه‌جایی‌هایی در نقاط مختلف جبهه‌های میانی و شمالی در تلاش برای تشدید التهاب در اردوی نیروهای ایرانی و کسب آمادگی برای هجوم به نقاطی دیگر است.

واحد اطلاعات قرارگاه نجف ۲ در گزارشی با اشاره به نقل و انتقالات واحدهای عراقی، درباره احتمال حمله دشمن در برخی محورها هشدار داد. براساس این گزارش دشمن در منطقه شاخ شمیران در محور کانی‌سالار اقدام به شناسایی کرده که احتمال دارد هدف از این اقدام طرح‌ریزی

یک حمله باشد. همچنین ارتش عراق در منطقه سومار در محور سان‌واپا در حال تقویت نیرو است، ضمن آنکه باتوجه‌به جابه‌جایی نیروهای دشمن در منطقه مهران در محور میمک، احتمال تک دشمن وجود دارد.^{۱۸}

این واحد اطلاعاتی در گزارشی دیگر از افزایش فعالیت دشمن در منطقه عمومی مهران خبر داد و اعلام کرد که واحد مهندسی رزمی عراق در طول ۴۸ ساعت اخیر، مواضع خود را در حوالی ورمهزار - مهران، تحکیم و در حوالی سیدقاسم - مهران، خاکریزی به‌طول ۳۰ متر و ارتفاع ۲/۵ متر احداث کرده است. همچنین در محور عمومی مهران، نقل‌وانتقالات افزایش یافته، از جمله از ساعت ۷:۴۵ تا ۹:۰۵ در جاده بدره به مندلی، ۳۹ دستگاه ایفا، ۶ دستگاه جیب و ۷ دستگاه تریلی که ۳ دستگاه آن حامل تانک و یک دستگاه حامل توپ بوده مشاهده شده است. بین ساعت ۱۶:۴۹ تا ۱۷:۲۰ نیز در منطقه صالح‌آباد ۵۰ نفر با تجهیزات دیده شده‌اند و از ساعت ۱۸ تا ۱۹ در منطقه مهران، ۳ دستگاه ایفا نیرو پیاده کرده‌اند. همچنین آتش توپ‌های دشمن در جبهه میانی به‌طور پراکنده اجرا می‌شود، اما در مناطق نفت‌شهر، سومار و مهران شدت بیشتری دارد.^{۱۹}

گزارش دیگری از ایلام حاکی است در شامگاه امروز، گروهی از نیروهای عراقی که قصد نفوذ به منطقه شورشیرین قدیم را داشتند با هشیاری نیروهای خودی و آتش شدید نیروهای ژاندارمری گریختند.^{۲۰}

۲۲۸

هوایماهای عراق امروز، چندبار مناطق عملیاتی استان ایلام را بمباران کردند. نفتکش کره‌ای هارمون ۱ نیز برای دومین بار هدف موشک عراق قرار گرفت که بر اثر آن چند تن شهید یا مجروح شدند.

در ادامه حملات هوایی عراق، هوایماهای متجاوز این کشور امروز، در ساعت‌های ۱۱:۵۰، ۱۲:۰۵ و ۱۲:۲۰ قسمت‌هایی از شمال و شمال‌شرقی موسیان را بمباران کردند که در نتیجه یک قطعه زمین کشت‌گندم کشاورزان واقع در سه‌کیلومتری شمال موسیان دچار حریق شد. همچنین اطراف پاسگاه عین‌خوش در دو نوبت گلوله‌باران شد که یکی از راکت‌های شلیک‌شده به پل چم‌سری اصابت کرد و موجب کندی تردد شده است. این حملات تلفات انسانی نداشت.^{۲۱}

فرماندهی کل نیروهای مسلح عراق با صدور اطلاعیه نظامی ۲۲۲۰ ادعا کرده است نیروی هوایی این کشور امروز، در ۸۵ مأموریت رزمی از نیروهای زمینی عراق در حمله علیه نیروهای ایران پشتیبانی کرده و ضمن حمله به مواضع، اجتماعات، جنگ‌افزارها و یک مرکز فرماندهی، ۵ پل ارتباطی از جمله پل چم‌سری، پل دوبرج، و پل چم‌هندی را منهدم کرده است.^{۲۲}

از سوی دیگر، خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد نفتکش کره‌ای هارمون ۱ که روز گذشته هدف قرار گرفته بود امروز در ساعت ۱۸، در فاصله حدود ۸۰ کیلومتری جزیره سیری برای دومین بار با موشک هدف قرار گرفت. در این حمله ۲ مأمور اطفای حریق شهید و ۴ تن مجروح شدند.^{۲۳}

۲۲۹

در دو درگیری ضدانقلاب با نیروهای خودی در منطقه مریوان، تعدادی از نیروهای دو طرف مجروح شدند.

به گزارش فرمانداری شهرستان مریوان، امروز گروهی از افراد حزب کومه‌له به یکی از پایگاه‌های گردان ۱۹۲۰ قدس در منطقه دره‌وران از توابع مریوان حمله کردند. در این درگیری یکی از نیروهای خودی و ۲ تن از مهاجمان مجروح گردیدند.^{۲۴}

در درگیری دیگری، میان نیروهای خودی و افراد کومه‌له در حوالی روستای ورژیر از توابع مریوان، تعدادی از عوامل کومه‌له زخمی و برای مداوا به روستای کاگل انتقال داده شدند.^{۲۵} برپایه گزارش قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع) یک دستگاه ایفا متعلق به ارتش در جاده بیوران پایین و بالا به کمین عناصر حزب دمکرات افتاد که در نتیجه ۲ نفر شهید شدند و به خودرو خسارت وارد شد.^{۲۶}

۲۳۰

فرمانده نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در سفر به جزیره خارک، حملات هوایی اخیر عراق را بر سرنوشت جنگ بی‌اثر خواند و تأکید کرد که به‌زودی به حملات عراق پاسخ داده خواهد شد.

سرهنگ هوشنگ صدیق امروز، در بازدید از یگان‌های پدافندی مستقر در جزیره خارک، درباره حملات اخیر عراق به مناطق مسکونی و اقتصادی ایران گفت: «عراق با سیستم پیشرفته هوایی که از سوی ابرقدرت‌ها در اختیارش قرار داده شده، وقتی که طعم تلخ شکست در جبهه‌ها را می‌چشد، به حملات غیرانسانی و ناجوانمردانه علیه مردم بی‌دفاع و منابع اقتصادی کشور ما دست می‌زند تا شاید از این طریق باعث تضعیف روحیه مردم و رزمندگان اسلام شود، ولی این حملات همچون گذشته هیچ اثری در روحیه و اراده رزمندگان پرتوان و مردم مسلمان ما نداشته و نیروی هوایی نیز در این رابطه بیکار ننشسته و نخواهد نشست.» وی افزود: «ما به تمام حملات عراق پاسخ متقابل می‌دهیم و همان‌گونه که تاکنون شاهد بوده‌ایم جنگنده‌های تیزپرواز ما پالایشگاه و محل بهره‌برداری نفت عراق در عین‌الزله را هدف بمب‌های سهمگین خود قرار دادند و آن را از بین بردند.» سرهنگ صدیق همچنین گفت: «این قبیل شرارت‌های عراق تازگی ندارد و هیچ اثری نیز در سرنوشت نهایی جنگ نخواهد داشت.»^{۲۷}

۲۳۱

در ادامه عزیمت نیروهای داوطلب به جبهه‌ها، امروز، دو کاروان دانشجویی و عشایری همراه یک کاروان هدایای کارکنان وزارت صنایع، کاروانی از کارمندان و کارکنان شهرستان یزد تحت‌عنوان گردان رمضان، دانش‌جویان و کادر دانشکده تربیت‌مربی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی قم و کاروانی از بسیجیان عشایر استان فارس عازم جبهه‌ها شدند.^{۲۸}

همچنین کاروانی متشکل از ۴۰ دستگاه کامیون و کامیونت هدایای مردم آباده، صغاد، بهمن، ایزدخواست، سورمق و روستاهای شهرستان آبادان و اقلامی شامل ۳۳۰۰ کیلوگرم ماست، ۵ حلب ترشی، ۱۰۰ کیلو نان، ۳۵ کیلو قند، ۳ کارتن آلبیمو، ۵ کیلو روغن نباتی، یک کارتن دارو، ۳ کلمن آب، ۴۸ عدد کمپوت، یک عدد فلاکس چای، ۳ کارتن صابون و پودر رخت شویی، ۷۰ دست لباس زیر و ۵ دست پوشاک به همت ستاد پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی استان زنجان به جبهه جنوب ارسال شد.^{۲۹}

۲۳۲

نماینده دائمی ایران در سازمان ملل متحد، امروز، در نامه‌ای به دبیرکل این سازمان* تأکید کرد که ادامه بمباران شهرهای ایران از سوی عراق پیامدهای خطرناکی خواهد داشت.

سعید رجایی خراسانی نماینده دائمی ایران در سازمان ملل در ابتدای نامه خود به خاویر پرز دکوئیبار با استناد به اسناد رسمی و غیررسمی تیم سازمان ملل مستقر در تهران، درباره بمباران‌های مناطق مسکونی و غیرنظامی ایران نوشته است: «جناب عالی مطلعید که نیروهای متجاوز عراق، اخیراً به شهرهای غیرنظامی مریوان و باختران حمله کردند. تیم سازمان ملل مستقر در تهران، بدون مجوز امنیتی عراق، از شهرها بازدید به عمل آورده و جناب عالی به‌زودی گزارش جدیدترین حملات رو به رشد عراق علیه مناطق غیرنظامی را دریافت می‌کنید. اگر حملات عراق علیه مراکز مسکونی غیرنظامی ادامه یابد، بدون شک به پیامدهای خطرناک و دردناکی منجر خواهد شد. یادآور می‌شود که درخواست گذشته جناب عالی درباره متوقف‌ساختن حملات به مناطق غیرنظامی، در کاهش حملات عراق مثبت و مؤثر بوده و از همین رو صدمات و تلفات جانی کاهش یافته بود. گزارش‌های تحقیقی غیررسمی تیم سازمان ملل مستقر در تهران به‌وضوح میزان حملات ناجوانمردانه هوایی و توپخانه‌ای عراق علیه غیرنظامیان را که مغایر با حقوق بشردوستانه بین‌المللی و توافق ۱۲ ژوئن می‌باشد، نشان می‌دهد. بنابراین، صادقانه امیدواریم که جناب عالی این گزارش‌ها را به اطلاع شورای امنیت و اعضای آن و نیز مجموعه این سازمان بین‌المللی به‌نحو مقتضی برسانید.»^{۳۰}

۲۳۳

امام‌جمعه موقت تهران بقای حکومت عراق و حمایت حکام عرب از صدام را مانع امنیت و آرامش منطقه اعلام کرد. معاون وزیر امور خارجه نیز در دیدار با وزیر امور خارجه مجارستان تنها راه تحقق صلح را سرنگونی صدام برشمرد.

* این نامه در تاریخ ۱۲ می ۱۹۸۶ (۱۳۶۵/۲/۲۲) با شماره S/18052 به‌عنوان سند رسمی شورای امنیت ثبت و منتشر شد.

حجت‌الاسلام امامی کاشانی امروز، در خطبه دوم نماز جمعه گفت: «ما از این جنگ ناراحت هستیم، ولی برای دفاع از اسلام تا وقتی که صدام سر کار باشد مکلف به دفاع از اسلام هستیم.» وی از سرگیری جنگ شهرها را نشانه ناتوانی ارتش عراق در جبهه‌های جنگ و برای تقویت روحیه سربازان خود دانست و هشدار داد: «اگر این اقدام رژیم عراق که با ادعای حمله به مراکز اقتصادی، نظامی و... انجام می‌دهد، ادامه یابد، جمهوری اسلامی آن‌چنان ضربه‌ای به عراق می‌زند که برای همیشه نابود شود. ما متأسفیم از اینکه مقابله به مثل می‌کنیم و خدا نکند رژیم عراق جنگ را از جبهه‌ها به شهرها منتقل کند، زیرا در این صورت جمهوری اسلامی جواب قاطع خواهد داد.» امام جمعه موقت تهران افزود: «ما به قدرت‌هایی که اجلاسیه تشکیل می‌دهند و از رژیم عراق حمایت می‌کنند ... هشدار می‌دهیم که حمایت شما از رژیم عراق بیشتر منطقه را به آتش می‌کشاند و ناامن می‌کند.»^{۳۱}

از سوی دیگر، شیخ‌الاسلام معاون سیاسی وزیر امور خارجه که به مجارستان سفر کرده است، امروز، در دیدار با وزیر امور خارجه این کشور گفت: ۵ سال است ایران موردهجوم عوامل امریکا قرار گرفته و امریکا جنگ ناخواسته‌ای را به ایران تحمیل کرده است و اکنون نیز تلاش می‌شود صلح ننگینی به ما تحمیل شود. وی تأکید کرد: «بدون مجازات متجاوز، ریشه تجاوز نمی‌خشکد و تنها راه تحقق صلحی پایدار در منطقه، سرنگونی رژیم صدام است.»^{۳۲}

۲۳۴

به گزارش یک خبرنگار آلمانی، عراق با هدف جبران شکست بزرگ سیاسی - نظامی در فاو، فعالیت مهندسی خود را در این منطقه افزایش داده است. این خبرنگار همچنین به بررسی آثار کاهش قیمت نفت بر سیاست جنگی دو طرف پرداخته است.

اسولریش تیلگز خبرنگار آلمانی که به تازگی در جبهه‌های عراق حضور داشته، فتح فاو به دست قوای ایران را شکست بزرگ سیاسی برای عراق خواند. وی در رادیو آلمان گفت که عراق برای جبران این شکست از هیچ تلاشی فروگذار نخواهد کرد.

تیلگز با اشاره به حضور خود در فاو و بازدیدش از جبهه‌های شمالی جنگ در نزدیکی مرز ترکیه اظهار کرد: «من در [جبهه‌های] جنوب دیدم که عراقی‌ها با وسعت و گستردگی زیادی مواضع دفاعی خود را علیه ایران بازسازی کرده‌اند. ... اینک عراق تمام حاشیه شط‌العرب [اروندرو] را سنگربندی کرده است. عراقی‌ها ده‌ها هزار درخت نخل را قطع کرده و با آن سنگر ساخته‌اند. طوری که به موازات شط‌العرب سه سنگر به طول ۶۰ کیلومتر ساخته شده و در پشت این سنگرها تانک‌ها مستقر هستند و در پشت تانک‌ها توپخانه قرار دارد.»

تیلگز افزود ایران سعی می‌کند از روی اروندرو، با آتش خمپاره، جاده تدارکاتی به‌سوی فاو را هدف قرار دهد. وی با بیان اینکه فاو در منطقه‌ای باتلاقی قرار دارد، گفت: «ایران در این سرزمین باتلاقی آب بیشتری را پمپاژ می‌کند تا منطقه باتلاقی خشک نشود و عراق هم به‌نوبه

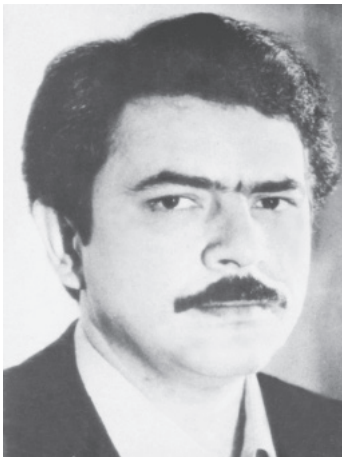
خود آب‌ها را با پمپاژ خارج می‌کند تا بتواند با تانک به سوی فاو پیشروی کند.»
این خبرنگار آلمانی درباره آثار کاهش قیمت نفت بر سیاست جنگی دو طرف گفت: «به نظر من کاهش قیمت نفت باعث شده است که دیگر ایران نتواند هزینه‌های این جنگ پرخرج را تأمین کند، لذا به‌زودی حمله بزرگی را آغاز خواهد کرد. در مقابل، عراق هم‌اینک سعی دارد از ضعف امکانات مالی و اقتصادی ایران استفاده کرده و با حملات محدود و کوچک خود، ایران را مجبور به صلح نماید. بدین جهت من فکر می‌کنم که کاهش قیمت نفت نه تنها باعث آرام شدن جنگ نمی‌شود، بلکه باعث تشدید آن هم خواهد شد.»^{۳۳}

۲۳۵

در سفر حجت‌الاسلام محمدباقر حکیم رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق و هیئت همراه به منجیل و بازدید از کمپ اسیران عراقی و گفت‌وگو با آنان، گروه کثیری از اسیران درحالی‌که کفن پوشیده بودند شعار "مرگ بر امریکا" و "مرگ بر صدام" سردادند و با نوشتن طوماری با خون خود از رئیس مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق خواستند تا زمینه اعزام آنان را به جبهه‌ها و مقابله با بعثیون کافر را فراهم کند. حجت‌الاسلام حکیم نیز اظهار امیدواری کرد: ان‌شاءالله به‌زودی راه کربلا باز خواهد شد و همگی به کربلا و وطن باز خواهیم گشت.^{۳۴}

۲۳۶

مسعود رجوی رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین)، در پیامی که امروز، از رادیو مجاهد پخش شد، ضمن اعتراف صریح به جاسوسی و افشای طرح‌های عملیاتی ایران برای عراق، بر ضرورت ادامه این کار به‌خصوص در موقعیت کنونی تأکید کرد.

مسعود رجوی
رهبر سازمان مجاهدین خلق (منافقین)

وی جاسوسی برای عراق را سیاست انقلابی و میهنی خواند و افزود: «در مسیر همین سیاست انقلابی و میهنی است که رهبری انقلاب نوین مردم ایران، مستمراً ضربات جدی و استراتژیکی را به جنگ‌طلبی [آیت‌الله] خمینی وارد آورده است. از ملاقات با نایب نخست‌وزیر عراق و انتشار بیانیه (مشترک با طارق عزیز) و طرح صلح شورا گرفته تا برانگیختن عموم مردم و سربازان و پرسنل ارتش ...»
رجوی در این گفتار رادیویی اعلام کرد که سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با استفاده از اخبار و اطلاعاتی که از جبهه‌های نبرد به دست آورده است تاکنون چندین نقشه عملیاتی ایران را قبل از اجرا افشا کرده و در نتیجه مانع از

موفقیت رزمندگان ایران شده است. رجوی از مواردی که افراد سازمانش به دلیل حفاظت‌های مستحکم اطلاعاتی موفق به جمع‌آوری اخبار مربوط به عملیات نشده‌اند و در نتیجه به عراق ضربات سختی وارد آمده، ابراز تأسف کرد.

وی در بخش دیگری از مطالب خود، جاسوسی و خیانت و همکاری با دولت عراق را حرکتی انقلابی قلمداد کرده و آن را «کاری در راستای مبارزه با جنگ‌طلبی و هرچه فراگیرتر کردن شعار صلح نامید.»^{۳۵}

۲۳۷

بر اثر انفجار بمب در اتوبوس شرکت واحد، راننده و کمک‌راننده آن به شهادت رسیدند. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، حدود ساعت ۱۱ امروز، در مقابل پارک دانشجو، بر اثر انفجار بمبی که وزن آن ۸ پوند تی.ان.تی تخمین زده می‌شود و زیر اولین صندلی طبقه اول اتوبوس دو طبقه خط ۳۴ شرکت واحد (مسیر امام حسین^(ع) - بیمارستان امام خمینی) کار گذاشته شده بود، راننده و کمک‌راننده اتوبوس شهید شدند. این حادثه مجروحی نداشت، زیرا هنگام انفجار فقط همین دو نفر داخل اتوبوس بودند. بر اثر انفجار این بمب آتش‌زا، شیشه‌های اتوبوس خرد شد و تعدادی از صندلی‌های طبقه اول آن سوخت.^{۳۶}

خبرگزاری فرانسه اعلام کرد که دفتر سازمان مجاهدین خلق (منافقین) در پاریس، این سوءقصد را محکوم و به اینکه مقامات ایرانی آن را به این سازمان نسبت داده‌اند، اعتراض کرد.^{۳۷}

۲۳۸

وزارت امور خارجه افغانستان ایران را به مبارزه علیه افغانستان و تجاوز مسلحانه به یک روستای این کشور متهم و یادداشتی را در این باره تسلیم کاردار سفارت ایران در کابل کرد. پس از اعتراض وزارت امور خارجه افغانستان به ایران درباره نشست مطبوعاتی رهبران گروه‌های مبارز افغانی در تهران (۱۳۶۵/۲/۳) و تبلیغات شدید آنها علیه حکومت افغانستان، وزارت امور خارجه افغانستان امروز، در یادداشتی اعتراض آمیز به کاردار سفارت ایران در کابل اعلام کرد که یک واحد از نیروهای سپاه پاسداران و یک بانده دشمنان (رزمندگان مقاومت افغانستان) به روستای قاضی حمله کرده‌اند که در این حمله ۱۲ نفر کشته و ۲ نفر دیگر مجروح شده‌اند و یک افغانی نیز دستگیر و به خارج از افغانستان برده شده است.

خبرگزاری تاس ضمن انتشار این خبر، افزوده است: «وزارت خارجه افغانستان، ضمن خصمانه توصیف کردن کنفرانس رهبران گروه‌های ضد دولت و دخالت ایران در امور داخلی افغانستان، تأکید کرده که در صورت تکرار، افغانستان خود را ناگزیر می‌بیند یک سلسله تدابیر لازم برای دفاع از حاکمیت و تمامیت ارضی خود اتخاذ کند. در یادداشت وزارت خارجه افغانستان، بازگرداندن فوری افغانی اسیر شده درخواست شده است.»^{۳۸}

ضمیمه اول گزارش ۲۲۱: گزارش فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا^۱ از مقابله این تیپ با هجوم دشمن علی فضلی فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا^۲، در گزارشی مکتوب از عملیات ۱۳۶۵/۲/۱۹، به فرمانده نیروی زمینی سپاه نوشته است که ساعت ۵ صبح، گفتند در محل تیپ ۳ درگیری سخت است. برادر عبداللهی گفت سریع یک گروهان بفرستید. نیروها را درحالی که به ۱۰ قبضه تفنگ ۱۰۶ میلی متری و ۴ قبضه خمپاره مجهز بودند، فرستادیم. اما یک دفعه گفتند به کمک تیپ ۲ بروید. از طرفی ما به هیچ یک از منطقه پدافندی تیپ ۲ و تیپ ۳ لشکر ۱۶ زرهی آشنا نبودیم که دوباره اعلام کردند یک گروهان به موقعیت تیپ ۳ بفرستید برای این منظور دو بلدچی ارتش، یکی سرگرد و دیگری ستوان، مأمور شدند تا یک گروهان ما را به تیپ ۳ و گروهان دوم را به تیپ ۲ راهنمایی کنند که در نیمه راه ابلاغ شد کلاً به تیپ ۳ برویم.

حدود ساعت ۷، به خط تیپ ۳ رسیدیم. در آنجا همراه برادر عبداللهی به مقر فرماندهی گروهان ۲۲۷ رفتیم و با سرهنگ رضایی جانشین فرمانده تیپ و سرهنگ الماسی به خط (منطقه عملیات) توجیه شدیم. در آن زمان خط گردان ۲۲۴ سقوط کرده بود. از این رو برای بازپس گیری مناطق اشغال شده، وارد منطقه شده و با درگیری نزدیک توانستیم جلوی پیشروی دشمن را گرفته و حدود ۵۰۰ متر هم آنها را به عقب نشینی مجبور کنیم. درحالی که از نیروهای گردان ۲۲۴ تعداد اندکی حضور داشتند. سپس گروهان ضدزره، گردان حضرت زینب^س با ۳۵ آر.پی.جی زن و ۷ کمک آر.پی.جی زن به کمک گردان حضرت قاسم^۳ رفته و بالغ بر ۴۰۰ متر دیگر از منطقه گردان ۲۲۴ را بازپس گرفتیم. به دنبال آن گروهان دوم از گردان حضرت قاسم^۳ که به منطقه رسیده بود، سریع به منطقه ۲۲۴ اعزام شد و برادران موفق شدند در عملیاتی هماهنگ تا ساعت ۱۲ ظهر، ۱۲۰۰ متر از خط گردان ۲۲۴ را تأمین کنند.^{۳۹}

ضمیمه دوم گزارش ۲۲۱: وضعیت بخشی از نیروهای عراقی حمله کننده به منطقه پیچ انگیزه از زبان اسیران عراقی اسیر ستوان دوم سیدکریم سیدهاشم سیدعلی درباره وضعیت و آمادگی رزمی یگان های عراقی گفت که از هر استان عراق یک تا دو گردان جمع آوری و به پادگان اعزام کردند. این نیروها از نیروهای مردمی و از جوانان ۱۸ ساله هستند که هنوز به سربازی احضار نشده اند. از کارمندان نیز تعداد زیادی در بین آنها دیده می شود. همچنین دانش آموزان دبیرستان ها و تعدادی مهندس و قضات دادگستری جزو این نیروها می باشند که ابتدا برای آزادسازی فاو در نظر گرفته شده بودند. قبل از عملیات یک هیئت نظامی از بغداد، در بازدید از پادگان، شایستگی رزمی نیروها را بررسی کردند. نتیجه این بود که نیروها ۲۰ درصد آمادگی و شایستگی رزمی دارند. دو سرباز اسیر دیگر به نام های رحیم احمد علوان و صلاح ابراهیم تموخان، درباره آموزش نیروهای فدایی صدام گفتند: «آموزش شامل راه پیمایی، دو، سکانداری با قایق، تمرین حمله علیه دشمن با کمک هوانیروز، آموزش پریدن از روی پل به داخل آب رودخانه ها، راه پیمایی طولانی در مناطق شوره زار و زمین های باتلاقی می باشد.»

به گفته این دو اسیر حدود ۲/۵ ماه قبل، برای تشکیل واحدهای فدایی صدام، از هر تیپ ارتش عراق ۲۵ نفر نیرو انتخاب شدند که خود آنها جزو انتخاب شدگان بوده و بلافاصله به قرارگاه لشکر ۱۷ زرهی اعزام گردیدند. و مدت ۳ روز در آنجا بودند که حدود ۸۰۰ نفر در آنجا جمع و به مدرسه رزمی اعزام شدند. در طول مدت دوره آموزش، صدام دو بار برای بازدید از نحوه آموزش به پادگان حبانیه آمده که همه افراد درحال آموزش شعار می دادند "ما را به فاو بفرستید تا بچنگیم" که صدام در جواب آنها می گوید که شما به فاو نمی روید و شما را برای جای دیگر آماده کرده ایم.

این دو اسیر افزودند: حدود ۳۰۰۰ نفر از افراد غیرنظامی که داوطلب ورود به لشکر گارد ریاست جمهوری هستند به عنوان کادر لشکر در حبانیه درحال آموزش های پیاده می باشند.^{۴۰}

منابع و مأخذ روزشمار ۱۳۶۵/۲/۱۹

۱. سند شماره ۱۳۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارشی تک دشمن به پیچ انگیزه، قرارگاه نیروی زمینی سپاه، ۱۳۶۵/۲/۱۹، صص ۱ و ۲.
۲. همان، صص ۳ و ۴؛ - سند شماره ۶۸۲/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: استراتژی دفاع متحرک رژیم عراق، مهدی انصاری، صص ۴۹ و ۵۰.

۳. سند شماره ۱۲۱۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نیروی زمینی سپاه، مهدی انصاری، ۱۳۶۵/۲/۲۲ تا ۱۳۶۵/۲/۲۲، صص ۱۱۳ - ۱۱۱.
۴. سند شماره ۱۳۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۴؛ و - سند شماره ۶۸۲/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۵۰.
۵. سند شماره ۱۲۱۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۱۴؛ و - سند شماره ۶۸۲/گ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۴۹ و ۵۰.
۶. سند شماره ۱۲۱۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱۶ - ۱۱۳.
۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۵۱، ۱۳۶۵/۲/۲۰، ص ۲، رادیو صوت‌الجماهير، ۱۳۶۵/۲/۱۹.
۸. سند شماره ۱۲۱۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، صص ۱۱۱ - ۱۰۹.
۹. سند شماره ۱۰۴۸۸۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم‌الانبیاء^(ص) به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۱۳۶۵/۲/۱۹.
۱۰. سند شماره ۱۲۱۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۱۳.
۱۱. سند شماره ۱۳۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین.
۱۲. سند شماره ۱۳۷۶۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین؛ و - سند شماره ۱۲۱۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۱۴.
۱۳. سند شماره ۱۰۴۹۱۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندهی قرارگاه خاتم‌الانبیاء^(ص) به فرماندهی نیروی زمینی سپاه، ۱۳۶۵/۲/۱۹.
۱۴. سند شماره ۱۲۱۶/د مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ، پیشین، ص ۱۱۷.
۱۵. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۵/۲/۲۰، ص ۳، رادیو بغداد، ۱۳۶۵/۲/۱۹.
۱۶. سند شماره ۲۹۳۵۶۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای قرارگاه نصرت (واحد اطلاعات) به قرارگاه خاتم‌الانبیاء^(ص) (واحد اطلاعات)، ۱۳۶۵/۲/۲۳، ص ۴.
۱۷. سند شماره ۲۵۳۳۵۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از گروه توپخانه ۱۲ خاتم‌الانبیاء^(ص) (واحد اطلاعات) به فرمانده گردان توپخانه ۶۳ خاتم‌الانبیاء^(ص)، ۱۳۶۵/۲/۱۹.
۱۸. سند شماره ۱۳۷۶۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای اطلاعاتی قرارگاه عملیاتی نجف ۲ (واحد اطلاعات)، شماره ۱۸۷۱، ۱۳۶۵/۲/۱۹، ص ۶.
۱۹. سند شماره ۱۲۸۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش نوبه‌ای قرارگاه عملیاتی نجف ۲ (واحد اطلاعات)، شماره ۱۹۰۷، ۱۳۶۵/۲/۲۳.
۲۰. سند شماره ۲۰۰۲۴۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: بولتن گزارش روزانه، وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی، شماره ۲۴۲، ۱۳۶۵/۲/۲۱، ص ۷.
۲۱. سند شماره ۳۵۹۷۰۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از استانداری ایلام به ستاد تبلیغات جنگ شورای عالی دفاع، ۱۳۶۵/۲/۱۹.
۲۲. واحد مرکزی خبر صداوسیما جمهوری اسلامی، بولتن رادیوهای بیگانه، ۱۳۶۵/۲/۲۰، ص ۴، رادیو بغداد - ۱۳۶۵/۲/۱۹.
۲۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۵۲، ۱۳۶۵/۲/۲۱، ص ۲، بوشهر - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۲/۲۰.
۲۴. سند شماره ۳۳۷۹۴۷ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از فرماندار میروان به استانداری کردستان، ۱۳۶۵/۲/۲۵.
۲۵. سند شماره ۳۱۴۳۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از شهربانی کردستان به استاندار کردستان، ۱۳۶۵/۲/۲۵.
۲۶. سند شماره ۳۵۹۶۸۸ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از قرارگاه حمزه سیدالشهدا^(ع) ژاندارمری جمهوری اسلامی (رکن ۲) به فرماندهی قرارگاه سیدالشهدا^(ع) نزاجا (رکن ۳ - پیرانشهر)، ۱۳۶۵/۲/۱۹.
۲۷. روزنامه کیهان، ۱۳۶۵/۲/۲۱، ص ۱.
۲۸. روزنامه ابرار، ۱۳۶۵/۲/۲۰، ص ۵.
۲۹. روزنامه رسالت، ۱۳۶۵/۲/۲۰، ص ۵.
۳۰. محمدعلی خرمی، جنگ ایران و عراق در اسناد سازمان ملل (۱۳۶۵ - ۱۳۶۴) (۱۳۸۶)، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷، ص ۱۷۶.
۳۱. روزنامه کیهان، ۱۳۶۵/۲/۲۰، ص ۱۸.
۳۲. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۲/۲۰، ص ۴.
۳۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۵۱، ۱۳۶۵/۲/۲۰، صص ۱۲ - ۱۰، بن - خبرگزاری جمهوری اسلامی.
۳۴. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۲/۲۰، ص ۲.
۳۵. دفتر سیاسی نمایندگی امام در سپاه پاسداران، نشریه رویدادها و تحلیل، شماره ۹۶، ۱۳۶۵/۳/۶، صص ۳۱ و ۳۲.
۳۶. روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۲/۲۰، ص ۱۳.
۳۷. خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۵۱، ۱۳۶۵/۲/۲۰، ص ۳۳، پاریس - خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۵/۲/۱۹.
۳۸. روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۲/۲۳، ص ۲؛ و - خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه گزارش‌های ویژه، شماره ۵۲، ۱۳۶۵/۲/۲۱، ص ۲۸، تهران - خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۲/۱۹.
۳۹. سند شماره ۱۳۷۹۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش علی فضلی (فرمانده تیپ ۱۰ سیدالشهدا^(ع)) به فرماندهی نیروی زمینی سپاه پاسداران، ۱۳۶۵/۲/۲۱.
۴۰. سند شماره ۳۰۵۵۸۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: خلاصه بازجویی از اسرای عملیات منطقه فکه و شرفانی، ۱۳۶۵/۲/۱۹.